

ВИЗНАЧЕННЯ АВТЕНТИЧНИХ ОЗНАК УКРАЇНСЬКОЇ СВИТИ ДЛЯ ПРОЕКТУВАННЯ ЖІНОЧОГО ДЕМИСЕЗОННОГО ПАЛЬТА

За результатами систематизації існуючих класифікацій народної свити визначено основні автентичні ознаки. За результатом кількісного аналізу розроблено узагальнену модель пропозицію та модифікаційні варіанти функціональних вузлів. Виконане компонування варіантів вирішення моделей із варіативних ознак окремих конструктивних рішень.

Ключові слова: автентичний, українська народна жіноча свита, функціональні вузли, матриця сумісності, узагальнена модель.

O. V. POMARANSKA, A. L. SLAVINSKA
Khmelnitsky National University

DEFINING AUTHENTIC FEATURES UKRAINIAN FOLK COAT FOR DESIGNING WOMEN DEMI-SEASON COATS

Ukrainian folk style in clothing is very popular today. Designers use ethnographer's scientific papers in their work. But the assortment of Ukrainian national garments is not entirely explored and in some cases designers don't have enough needed information. So, the main purpose of the present study is to determine authentic features of the national coat.

In this work authentic features of the national coat are determined. The types of national coat are systematized.

Authors made a search of variants of the models decisions. And general model of Ukrainian national coat was formed as a result of this work.

The variants of combinations of the functional units are obtained. The results of this work could be used to increase the number of garments' models.

Keywords: authentic, Ukrainian national coat, functional units, compatibility matrix, general model.

Вступ

На сьогоднішній день серед споживачів досить широкою популярністю користується одяг в українському народному стилі.

Народний одяг, як предмет наукового зацікавлення, викликає особливу увагу з боку українських науковців. Чимало досліджень українського народного костюма виконано на основі опрацьованого джерельного та фактологічного матеріалу формування традиційного українського строїв усіх етнографічних регіонів України вченими, такими як: Косміна О.Ю., Ніколаєва Т.О., Білан М.С., Стельмашук Г. Г. та інші [1,2,3,4].

До українського народного костюму звертаються і сучасні дизайнери в пошуках нових форм, конструктивних рішень, декору. В 50-і - на початку 60-х рр. XX ст здійснюються перші спроби впровадження моделей сучасного одягу, розробленого з використанням елементів традиційного українського костюму у масове виробництво [5] На сучасному етапі традиція, проходячи через фільтр індивідуальної свідомості митця та адаптуючись до вимог часу, перетворюється на нову художню якість, що втілює народну філософію, розуміння доцільності й краси. За такими принципами працюють Л. Пустовіт, О. Караванська, Р. Богуцька, І. Каравай, В.Краснова, З. Ліхачова та багато інших, які світові тенденції моди збагачують використанням національних традиційних компонентів (кольорів, матеріалів, орнаментациї, пропорцій, композиційних методів, способів поєднання елементів костюма). До української тематики звертався і найкреативніший кутюр'є Джон Гальяно, який на сезон осінь/зима 1996–1997 розробив колекцію «Історія української нареченої, яка втекла з циганами та бродячим цирком», а на сезон осінь/зима 2009–2010 створив образи за мотивами національних костюмів, використавши в оздобленні червоний і чорний кольори, стилізовані вишивки, гуцульські помпони, дукачі. Жан-Поль Готьє розробив та представив у Парижі «українську» колекцію «високої моди» (сезон осінь / зима 2005 — 2006), в якій трансформував традиційні вишиванки, плаhti, кептарі та свити у вишукане сучасне вбрання [6].

Для проектування вбрання дизайнери звертаються до наукових праць етнографів, але не завжди можна отримати проектну інформацію щодо певного асортименту (конструкцію, композиційні засоби формоутворення та декорування костюма тощо). Так, найбільш дослідженими є натільний одяг (сорочка), поясний, нагрудний (безрукавки, кептарі), а ось осінньо-весняна група народного вбрання не дуже висвітлена, хоча була досить розмаїтна у комплексі народного вбрання. Саме тому метою роботи є визначення автентичних ознак народної свити, які в подальшому визначатимуть основні формоутворюючі елементи для створення жіночого демісезонного пальто.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити основні автентичні ознаки верхнього осінньо-весняного одягу;
- систематизувати класифікацію основних видів народної свити;
- виконати компонування варіантів вирішення моделей із варіативних ознак окремих конструктивних композицій (ОККР) української народної свити;
- розробити узагальнену модель пропозицію та варіанти компонування функціональних вузлів;

- розробити базу даних функціональних вузлів народної свити.

Виклад основного матеріалу статті

Автентичність українського народного одягу визначається його конструктивними особливостями та декоруванням.

До осінньо-весняної групи такого вбрання належать: свита, сіряк, семеряга, опанча, куртина, каптан, чугай, куцай, куцан, капота, сердак, кацавейка тощо [1,2].

Форми народного верхнього осінньо-весняного одягу з тканин залежали від типу крою спинки. Найдавнішим був прямоспинний крій. Паралельно з цим розвивався одяг розширений до низу боковими клинами. Значного розвитку в Україні в XIX ст. набули різні види приталеного верхнього одягу з саморобного сукна. Їхні ранні форми зберігали верхню частину прямоспинною, а нижня розширювалася за допомогою клинів, що вшивалися по боках та у розрізі від лінії талії. Звужений в талії, невідрізний, розширений донизу двома клинами крій притаманний старовинним українським свитам; кабатам, які побутували на рубежі XIX-XX ст. Кількість клинів з часом збільшувалася. Ускладнення прямоспинного крою відбувалося за рахунок часткового підрізання спинки по лінії талії та вшиванням прямокутних клинів. В більш пізній час траплялася більш пізня форма – повністю відрізна в талії з призбираною нижньою частиною [3].

Одним з найдавніших і найбільш розповсюдженим видом українського народного одягу є свита.

У результаті аналізу літературних джерел виділено три основні автентичні ознаки свити: крій спинки, вид коміра, довжина виробу. За кроєм спинки народної свити поділяють на: прямі, розширені, приталені, невідрізні в талії (багато-клинні) та призбирані з частково або повністю відрізною спинкою. За видом коміра найбільш поширеними були свити без коміра або з стоячим низьким, хоча були окремі винятки з виложистим шалеподібним коміром (Київщина), фігурним та круглим коміром – відлогою (Поділля), відкладним (Поділля, Середнє Подніпров'я). Свити за довжиною поділяють на: короткі (до середини стегон), середні (до колін), та довгі (до п'ят). Довжина виробу залежала від призначення та змінювалася з сходу на захід відповідно від довгого до короткого у гірських районах. Але на більшості території побутувало вбрання середньої довжини, при цьому святкові свити були довшими за буденні.

Свити з суцільною спинкою (прямоспинні) в свою чергу поділяються на свиту «до вусів» та свиту «під стан». З підрізною спинкою (свити з прохідкою) – поділяють на свити «до рясів» та «до заборів». З відрізною спинкою – поділяють на рясовану «чумарка» та «чемліт» [3,4]. Класифікацію видів української свити наведено на рис. 1.

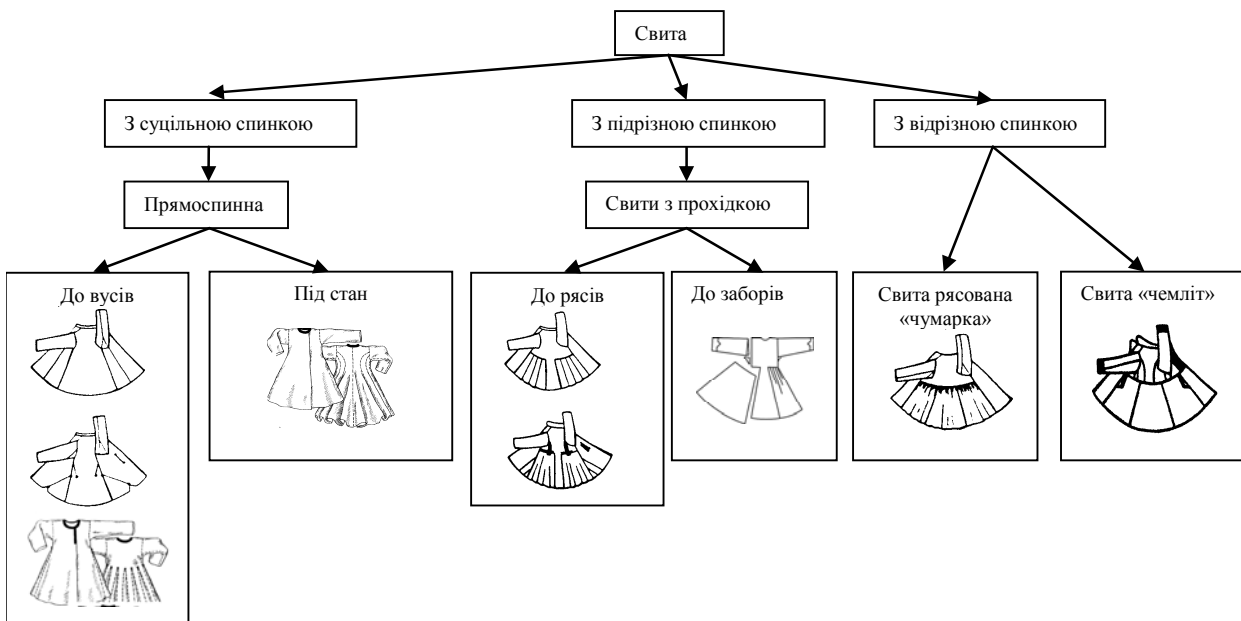

Рис.1. Схема класифікації видів української народної свити

Розглядаючи народний верхній одяг осінньо –весняної групи слід зазначити, що найбільш поширеними жіночими свитами були свити з суцільною та підрізною спинкою, а в чоловічому одязі - свити «чумарка» та «чемліт» [1,2].

Компонування варіантів вирішення моделей із варіативних ознак окремих конструктивних композицій виконано за принципами композиційної, конструктивної та технологічної сумісності функціональних вузлів виробу [7]. Дослідивши матеріали праць Николаєвої Т.О. «Історія українського костюма» [3], Білан М.С. «Український стрій» [4] Косміної О.Ю. «Традиційне вбрання України» [1,2], виконано компонування ОККР моделей української народної свити, яке подано в таблиці 1.

На основі конструктивно-технологічних рішень розроблена матриця сумісності деталей виробу для різноманітних сполучень типових та уніфікованих деталей (таблиця 2).

ОКРП функціональних вузлів виробу

Найменування функціонального вузла і його код	Код ОКРП	Класифікаційна ознака
Пілочка 1	1.1	Суцільна
	1.2	З відрізним клином
Спинка 2	2.1	Прямоспинна до двох вус
	2.2	Прямоспинна до трьох вус
	2.3	Прямоспинна до п'яти вус
Вус 3	3.1	Трапецевидний
	3.2	У формі трикутника
Оформлення горловини 4	4.1	Без горловини
	4.2	Комір стійка
Оформлення низу рукава 5	5.1	Без манжет
	5.2	З прямою манжетою
	5.3	З фігурною манжетою

Таблиця 2

Матриця сумісності ОКРП

		1		2					3		4					5		
		1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	5.1	5.2	5.3
1	1.1			1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1
	1.2			1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0
2	2.1								0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
	2.2								1	1	1	1	1	1	0	1	1	0
	2.3								1	1	1	1	0	1	0	1	1	1
	2.4								0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
	2.5								0	0	1	1	0	1	1	0	1	0
3	3.1										1	1	1	0	0	1	0	0
	3.2										1	1	0	0	0	1	1	0
4	4.1														1	1	1	
	4.2														1	1	0	
	4.3														0	0	1	
	4.4														0	1	0	
	4.5														1	1	1	
5	5.1																	
	5.2																	
	5.3																	

На основі комп'ютерної компоновки шифр технічних пропозицій моделей визначено і представлено на рис.2.

МОДЕЛЬ-- 1 .. 1 1 . 2 1 . 3 2 . 4 1 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 2 .. 1 1 . 2 1 . 3 2 . 4 1 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 3 .. 1 1 . 2 1 . 3 2 . 4 2 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 4 .. 1 1 . 2 1 . 3 2 . 4 2 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 5 .. 1 1 . 2 2 . 3 1 . 4 1 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 6 .. 1 1 . 2 2 . 3 1 . 4 2 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 7 .. 1 1 . 2 2 . 3 2 . 4 1 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 8 .. 1 1 . 2 2 . 3 2 . 4 1 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 9 .. 1 1 . 2 2 . 3 2 . 4 2 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 10 .. 1 1 . 2 2 . 3 2 . 4 2 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 11 .. 1 1 . 2 3 . 3 1 . 4 1 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 12 .. 1 1 . 2 3 . 3 1 . 4 2 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 13 .. 1 1 . 2 3 . 3 2 . 4 1 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 14 .. 1 1 . 2 3 . 3 2 . 4 1 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 15 .. 1 1 . 2 3 . 3 2 . 4 2 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 16 .. 1 1 . 2 3 . 3 2 . 4 2 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 17 .. 1 2 . 2 1 . 3 2 . 4 1 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 18 .. 1 2 . 2 1 . 3 2 . 4 1 . 5 2 .
МОДЕЛЬ-- 19 .. 1 2 . 2 1 . 3 2 . 4 2 . 5 1 .
МОДЕЛЬ-- 20 .. 1 2 . 2 1 . 3 2 . 4 2 . 5 2 .

Рис. 2. Шифр технічних моделей пропозицій жіночих свит

Проаналізувавши отримані результати, побудовано діаграму повторюваності ОКРП (рис.3) у моделях пропозиціях та встановлено, що типовими показниками, ті що мають повторювальність понад 45%,

є суцільна пілочка, «вус» трикутної форми, комір стійка або без коміра, низ рукава без манжет. Елементи, які мають повторювальність в межах 25-45% і характеризують стильове рішення, та забезпечують модифікування вузла або деталі, крій спинки: прямоспинна чи «до вусів», манжета по низу рукава. З урахуванням зустрічності елементів розроблений ескіз узагальноної моделі жіночої народної свити (рис.4), та визначені варіанти модифікування функціональних вузлів виробу.

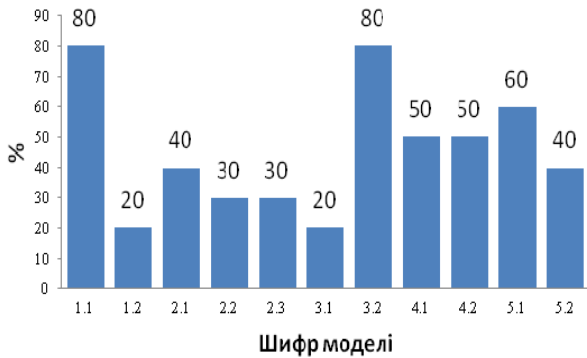

Рис. 3. Діаграма повторюваності ОККР у моделях пропозицій

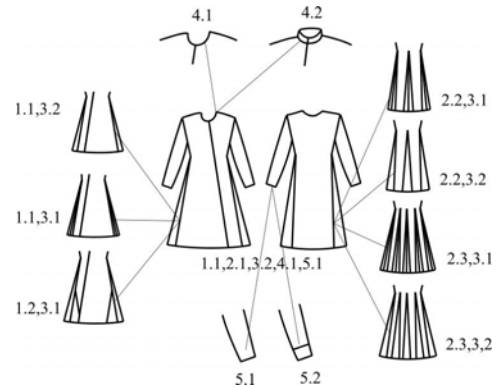

Рис. 4. Ескіз узагальноної автентичної моделі жіночої свити

Для автоматизації побудови раціональних потоків інформації та формалізації її представлення необхідно створити спеціальні методи організації та обробки даних. Це збільшить ефективність розробки нових моделей [8]. Тому, за результатами дослідження, у програмі AutoCAD, створена база функціональних вузлів жіночої народної свити (рис 5).

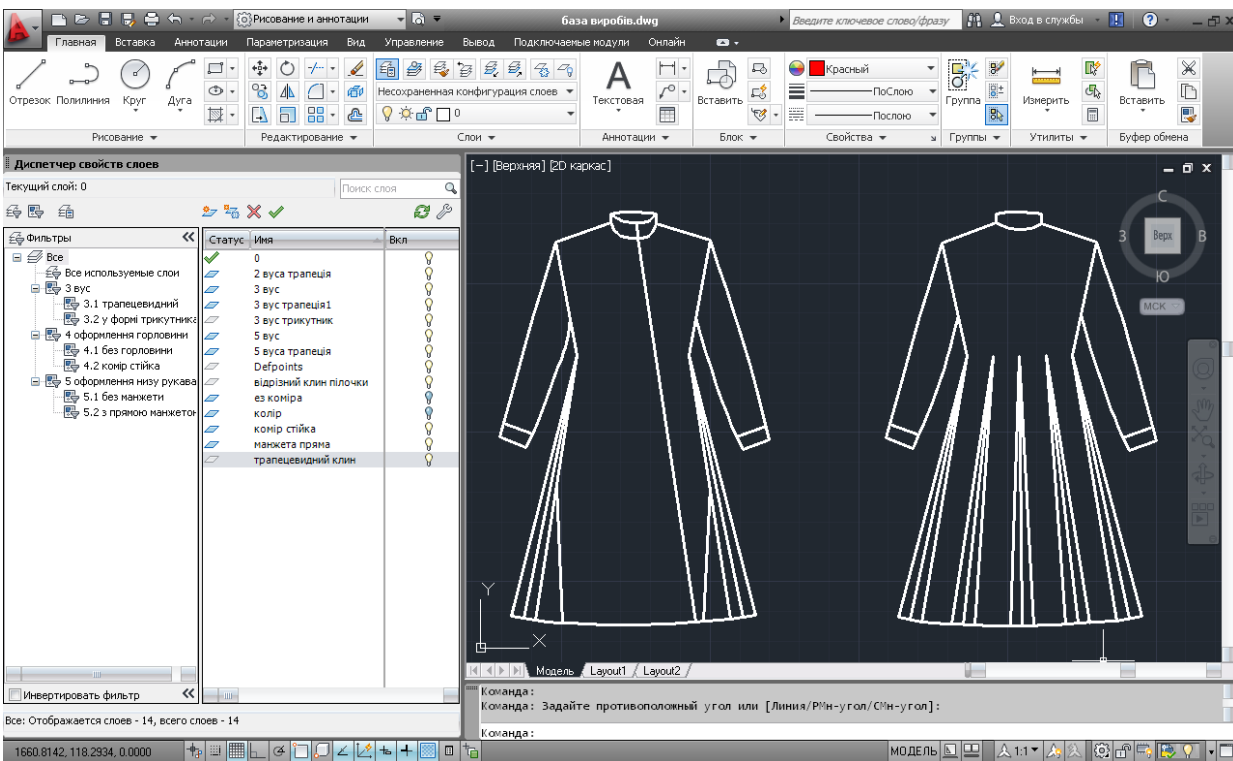

Рис. 5. База функціональних вузлів жіночої народної свити

Для наповнення бази описано проблемну область у вигляді сукупності даних, отриманих під час дослідження. «Ієрархический список» бази даних складається з дворівневих «Групповых фильтров» та «слои». На першому рівні «Групповых фильтров» вказується найменування функціонального вузла і його код, на другому рівні - вказується класифікаційна ознака. На основі узагальноної моделі, за допомогою ввімкнення чи вимкнення «слоя», відображаються етапи модифікування виробу і формується кінцева модель.

Висновки

В результаті дослідження української свити визначені основні три автентичні ознаки форм виробів: крій спинки, тип коміра, довжина. Систематизовано існуючі класифікації видів української народної свити, що дозволяє не лише упорядкувати процес проектування виробів, а й точніше і швидше орієнтуватися у різноманітності понять та елементів. Досліджено варіанти ОККР народної свити та розроблено узагальнонену

модель жіночої свити, що дозволить на багатократному використанні одних конструктивних деталей збільшувати кількість модельних варіантів виробів. Для автоматизації процесу модифікування виробу у програмі AutoCAD, на основі узагальненої моделі народної свити, створена база функціональних вузлів.

Література

1. Косміна О.Ю. Традиційне вбрання України Т.І.Лісостеп, Степ /О. Ю. Косміна - К:Балтія-Друк, 2008 – 160 с.
2. Косміна О.Ю. Традиційне вбрання України Т.ІІ. Полісся, Карпати /О. Ю. Косміна - К:Балтія-Друк, 2009 – 160 с.
3. Ніколаєва Т.О Історія українського костюма./Т.О. Ніколаєва. – К.:Либідь, 1996. - 176с
4. Білан М.С. Український стрій: навч. посібник/М.С.Білан, Г.Г.Стельмашук. - Львів: Фенікс, 2000.- 325 с.
5. Варивончик А. В. Костюм як художнє відображення стилю епохи / А. В. Варивончик // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв – К., 2009. – № 20. – с. 25–32.
6. Мельник М.Т. Особливості використання елементів традиційного українського костюма при створенні фешн-колекцій [Електронний ресурс] / М.Т. Мельник. Режим доступу : http://mtmfashion.blogspot.com/2012/08/blog-post_21.html.
7. Славінська А.Л. Методи типового проектування одягу: навч. посібник / А. Л. Славінська. - Хмельницький: ХНУ, 2012. – 179 с.
8. Кулешова С.Г. Розробка банку даних для інтерактивного художнього проектування моделей одягу /С.Г. Кулешова//Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2005. - №5. – 136-141 с.

References

1. Kosmina O.Yu. Tradytiine vbrannia Ukrainy T.I.Lisostep, Step /O. Yu. Kosmina - K:Baltiia-Druk, 2008 – 160 s.
2. Kosmina O.Yu. Tradytiine vbrannia Ukrainy T.II. Polissia, Karpaty /O. Yu. Kosmina - K:Baltiia-Druk, 2009 – 160 s.
3. Nikolaieva T.O Istoriia ukrainskoho kostiума./T.O. Nikolaieva. – K.:Lybid, 1996. – 176 s.
4. Bilan M.S. Ukrainskyi strii: navchalnyi posibnyk/M.S.Bilan, H.H.Stelmashchuk. - Lviv: Feniks, 2000.- 325 s.
5. Varyvonchik A. V. Kostium yak khudozhnie vidobrazhennia styliu epokhy / A. V. Varyvonchik. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv – K., 2009. – # 20. – s. 25–32.
6. Melnyk M.T. Osoblyvosti vykorystannia elementiv tradytiinoho ukrainskoho kostiума pry stvorenni feshn-kolektsii [Elektronnyi resurs] / M.T. Melnyk. Rezhym dostupu : http://mtmfashion.blogspot.com/2012/08/blog-post_21.html
7. Slavinska A.L. Metody tipovoho proektuvannia odiahu: navch. posibnyk / A.L. Slavinska. - Khmelnytskyi: KhNU, 2012. – 179 s.
8. Kuleshova S.H. Rozrobka банку danykh dlia interaktyvnoho khudozhnoho proektuvannia modelei odiahu /S.H. Kuleshova// Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. – Khmelnytskyi, 2005. - #5. – s. 136-141.

Рецензія/Peer review : 10.5.2014 р.

Надрукована/Printed :22.5.2014 р.

Статтю представляє: д.т.н, проф. Славінська А.Л.

За зміст повідомлень редакція відповідальності не несе

Повні вимоги до оформлення рукопису <http://vestnik.ho.com.ua/rules/>

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Хмельницького національного університету,
протокол № 11 від 29.05.2014 р.

Підп. до друку 30.05.2014 р. Ум.друк.арк. 29,67 Обл.-вид.арк. 28,22

Формат 30x42/4, папір офсетний. Друк різнографією.

Наклад 100, зам. № _____

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету” редакційно-видавничим центром Хмельницького національного університету 29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1. тел (0382) 72-83-63